

აფხაზეთის საეკლესიო საკითხი მსოფლიო გლობალურ პოლიტიკურ პროცესებში

გეოსტრატეგიულად მნიშვნელოვან კავკასიის რეგიონში გარეშე ძალის მიერ მართული ეთნოკონფლიქტები უკიდურესი ფორმით აფხაზეთში გამოვლინდა. აღნიშნული კონფლიქტები, საბჭოთა იმპერიის დაშლის შემდეგ, შეუქცევად პროცესად იქცა და თავისი გავლენა საეკლესიო სფეროზეც მოახდინა. დღევანდელი აფხაზეთის პრობლემატური საეკლესიო საკითხი გლობალური საერთაშორისო პოლიტიკის ნაწილად იქცა და იგი სამი ადგილობრივი ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიის – კონსტანტინოპოლის, რუსეთისა და საქართველოს ეკლესიების ინტერესთა გადაკვეთის ფონზე განიხილება.

2008 წლის აგვისტოს ომისა და რუსეთის ფედერაციის მიერ აფხაზეთის, როგორც დამოუკიდებელი, სუვერენული სახელმწიფოს ცნობის შემდეგ, იქ მოღვაწე სამღვდელოება ე. წ. აფხაზეთის ეკლესიის ავტოკეფალიის მოსაპოვებლად გააქტიურდა. 2009 წლის 15 სექტემბერს, საეპარქიო საბჭოს რიგგარეშე სხდომამ საქართველოს ეკლესიის ცხუმ-აფხაზეთის ეპარქიის უფლებამოსილების შეწყვეტა და ე. წ. აფხაზეთის მართლმადიდებელი ეკლესიის ბიჭვინთისა და სოხუმის ეპარქიის შექმნა გამოაცხადა [1]. ამასთან, დაიგზავნა შესაბამისი მიმართვები ყველა ადგილობრივ მართლმადიდებელ ეკლესიებთან ე. წ. აფხაზეთის ეკლესიის „აღდგენის“ თაობაზე.

ზემოაღნიშნულის საპასუხოდ საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა ილია მეორემ განაცხადა, რომ ე. წ. აფხაზეთის ეკლესიის დამოუკიდებელი ეკლესიის სტატუსზე საუბარი სერიოზულად არც უნდა განვიხილო, ვინაიდან, მათ არ ჰქონდათ დედა-ეკლესიისაგან დამოუკიდებლობის მოთხოვნის გამოცხადების უფლება [1].

მოსკოვის საპატრიარქოს ოფიციალური პოზიცია, 2009 წლის 24 ოქტომბერს, საგარეო ეკლესიათაშორისი ურთიერთობების განყოფილების თავმჯდომარემ, მთავარეპისკოპოსმა ილარიონმაც (ალფევევი) დაადასტურა და ხაზგასმით აღნიშნა: „პოლიტიკური საზღვრების

ცვლილების მიუხედავად, ჩვენ ძველებურად ვთვლით აფხაზეთს საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის კანონიკურ ტერიტორიად. მაგრამ ვხედავთ, რომ დე-ფაქტო საქართველოს ეკლესიას იქ მოღვაწეობა არ შეუძლია: არც ერთ ქართველ ეპისკოპოსს და მღვდელმსახურს არა აქვს შესაძლებლობა ჩავიდეს აფხაზეთში და მორწმუნეები სულიერად დააპუროს. ამიტომ, ჩვენ უნდა დავეხმაროთ იქ კანონიკურად ხელდასხმულ აფხაზ მღვდელმსახურებს განახორციელონ სამწყემსო მოვალეობა. ჩვენ უნდა დავეხმაროთ მათ, მოიპოვონ თუნდაც დროებითი კანონიკური სტატუსი“ [1].

ზემოაღნიშნული დარღვევების საპასუხოდ, 2010 წლის 21 დეკემბერს, საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის წმინდა სინოდის გადაწყვეტილებით, ცხუმ-აფხაზეთის ეპარქია უწმინდესმა და უნეტარესმა, ილია II-მ ჩაიბარა. ამ აქტით, ხაზი გაესვა იმას, რომ აფხაზეთის ეკლესია, ისევე როგორც აფხაზეთი, საქართველოს ორგანული ნაწილია და იქ არსებული საეკლესიო ხუროთმოძღვრული ტაძრების სამართალმემკვიდრესაც შესაბამისად საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესია წარმოადგენს. საქართველოს ეკლესიის წმინდა სინოდის ეს გადაწყვეტილება წინმსწრები აღმოჩნდა აფხაზეთის საეკლესიო ცხოვრებაში განვითარებული მოვლენებისა. 2011 წლიდან, იქ ახალი მოძრაობა დაიწყო. კერძოდ, სეპარატისტული აფხაზეთის მართლმადიდებელი ეკლესიის ნაციონალისტურად განწყობილი სასულიერო პირების ერთი ჯგუფი, დოროთე დბარის, ანდრია ამპარისა და დავით სარსანიას უშუალო ხელმძღვანელობით, დაუპირისპირდა აფხაზეთში მოქმედ პრორუსულად განწყობილ რუს და აფხაზ სასულიერო პირებს ბესარიონ აპლიას უშუალო ხელმძღვანელობით, რაც განხეთქილებად შეირაცხა.

2011 წლის 15 მაისს, აფხაზეთის ეპარქიის მომავლის განსაზღვრის მიზნით, ახალ ათონში, სვიმონ კანანელის სახელობის მონასტერში, არქიმანდრიტ დოროთე დბარისა¹ და მღვდელ-მონაზონ ანდრია ამპარის ორგანიზებით, ე. წ. „საეკლესიო-სახალხო კრება“ გაიმართა, რომელსაც 1500-ზე მეტი ადამიანი ესწრებოდა, მათ შორის თვითგამოცხადებული აფხაზეთის რესპუბლიკის პარლამენტისა და

---

¹ 2011 წლის აპრილში, კრების მოწვევამდე, მღვდელ-მონაზონი დოროთე დბარი, კონსტანტინოპოლის ეკლესიის მიტროპოლიტის მიერ აყვანილ იქნა არქიმანდრიტის ხარისხში [politrus.com. 2013/22/05]

საზოგადოებრივი ორგანიზაციების წარმომადგენლები. კრების მონაწილეთა გადანაცვებით, „საერთო-სახალხო კრებას“ აფხაზეთის ეკლესიის უმაღლესი მმართველი ორგანოს სტატუსი მიენიჭა. შეიქმნა „აფხაზეთის წმინდა სამიტროპოლიტო“ და მასთან არსებული მმართველი საბჭო 12 კაცის შემადგენლობით. ხსენებულმა კრებამ აირჩია მმართველი საბჭოს თავმჯდომარე და საეპისკოპოსო კანდიდატი – არქიმანდრიტი დოროთე (დბარი). მოგვიანებით, კერძოდ 2013 წლის 4 ივნისს, თვითგამოცხადებული აფხაზეთის რესპუბლიკის დე-ფაქტო ხელისუფლების მხარდაჭერით, „აფხაზეთის წმინდა სამიტროპოლიტო“ იურიდიულად დარეგისტრირდა. იმავე წლის 19 ივნისს, სამიტროპოლიტო საბჭოს სხდომაზე გადანაცვდა ახალი ათონის მონასტრის – როგორც იურიდიული პირის ლიკვიდაცია. მონასტერი ფუნქციონირებას აგრძელებს „წმინდა სამიტროპოლიტოს“ სტრუქტურული ქვედანაყოფის სახით [1].

ე. წ. „საერთო-სახალხო კრებამ“ თვალსაჩინო გახადა ბევრად უფრო ადრე დაწყებული დაძაბულობა ბესარიონ აპლიას პრორუსული ორიენტაციის სამღვდელთა და მის მონინააღმდეგეთა შორის. ამასთან, ახალი „მოთამაშე“ შემოიყვანა აფხაზეთის პოლიტიკური და საეკლესიო პრობლემების ირგვლივ გაჩაღებულ გლობალურ სარბიელზე კონსტანტინოპოლის საპატრიარქოს სახით.

საქართველოს საპატრიარქოს პოზიცია ამ მოვლენასთან დაკავშირებით, თეოლოგიის დოქტორმა საეკლესიო სამართალში, მღვდელმა ალექსი ქშუტაშვილმა განმარტა და განაცხადა, რომ ხსენებული კრების მონაცემები საეკლესიო კანონიკის მოთხოვნებს არ შეესაბამება და ის არ შეიძლება იწოდოს საეკლესიოდ. ამასთანავე, მღვდელ-მონაზონი დოროთე დბარი და მღვდელმონაზონი ანდრია ამპარი რუსეთის საპატრიარქოს ადილესა და მაიკოპის ეპარქიის მღვდელმსახურნი არიან, ხოლო ბერ-დიაკონი დავით სარსანია – საქართველოს საპატრიარქოს მცხეთა-თბილისის ეპარქიის მსახურებიდან დაყენებული სასულიერო პირი. შესაბამისად, აფხაზეთში მათ მიერ შესრულებული ნებისმიერი საეკლესიო საქმიანობა არაკანონიკურია და მოკლებულია ძალას [3].

რუსეთის ეკლესიის ადილესა და მაიკოპის ეპისკოპოსმა ტიხონმა, განხეთქილების შემტან სასულიერო პირებს: დოროთე დბარს და ანდრია ამპარს სამი წლის ვადით აუკრძალა მღვდელმოქმედება. საპასუხოდ, დოროთე დბარმა ხაზგასმით აღნიშნა, რომ ახალი ათონის

„წმინდა სამიტროპოლიტოს“ აღნაირი კავშირი არ ჰქონდა რუსეთის ეკლესიასთან, მითუმეტეს არც საქართველოს ეკლესიასთან; ამასთან, ვიდრე საბოლოოდ არ გადაწყდებოდა ეპისკოპოსის კურთხევის საკითხი აფხაზეთში, ღვთისმსახურებისას მოიხსენებდნენ მსოფლიო პატრიარქს – ბართლომეოს I, როგორც პირველ პატრიარქს მსოფლიო მართლმადიდებელი ეკლესიისა [4].

თვითგამოცხადებული „აფხაზეთის წმინდა სამიტროპოლიტოს“ საბჭოს მდიენის – გერმანე მარშანის ერთ-ერთი ინტერვიუდან ცხადად ჩანს, რომ მონასტრის ბინადართ სურთ თვითმმართველობის მიღწევა და დარწმუნებულნი არიან, რომ სწორედ ეპისკოპოსის არარსებობამ გამოიწვია აფხაზი სამღვდელოების გახლეჩა. იგი უსაფუძვლოდ მიიჩნევს რუსეთის ეკლესიის წინადადებას იმის თაობაზე, რომ კანონიკურად აფხაზეთი დარჩეს საქართველოს ეკლესიის შემადგენლობაში, ადმინისტრაციულ საკითხებში კი რუსეთის ეკლესიას დაექვემდებაროს [5].

თვითგამოცხადებული „წმინდა სამიტროპოლიტოს“ წევრები ასევე აცხადებდნენ, რომ რუსეთის ეკლესია, პატრიარქ კირილის ხელმძღვანელობით, საქართველოს ეკლესიის სასარგებლოდ მოქმედებს მხოლოდ იმისათვის, რომ საქართველოს ეკლესია რუსი სამღვდელოების ინტერესებს წარმოადგენს უკრაინაში. კანონიკურად არალიარებული უკრაინის მართლმადიდებელი ეკლესია XX საუკუნის დასაწყისიდან ცდილობს დამოუკიდებლობის მიღწევას. რუსეთის ეკლესიის ხისტი პოლიტიკის გამო, კონსტანტინოპოლთან დიალოგი ვერა და ვერ მოგვარდა. ამგვარად, განდგომილი სამღვდელოების აზრით, აფხაზეთი კვლავ რჩება „სააზროვნო მონეტად“ გეოპოლიტიკურ ომში. „...პოლიტიკური გაგებით, აფხაზეთის ეკლესია – ეს ანკესია, რომლითაც საქართველო აფხაზეთს იჭერს. თუ რუსეთის ეკლესია აფხაზეთის ეკლესიის დამოუკიდებლობას აღიარებს, ჩვენც ვცნობთ უკრაინის ავტოკეფალიას – აცხადებენ საქართველოს ეკლესიის მესვეურები. აფხაზეთი ამ სიტუაციის მძევალია... სადღაც, ჩვენზე ძალიან ზემოთ უნდა მოგვარდეს ჩვენი დამოუკიდებლობის საკითხი. ჩვენ კი მოვუწოდებთ ჩვენს აფხაზ სამწყსოს, რათა არ შეცვალონ დამოკიდებულება რუსი მორწმუნეებისა და სამღვდელოების მიმართ, იმიტომ, რომ პატრიარქები მოდიან და მიდიან, ხალხი კი რჩება“ – აცხადებს გერმანე მარშანი [5].

ე. წ. აფხაზეთის ეკლესიის „წმინდა სამიტროპოლიტოს“ წევრების პირველი შეხვედრა კონსტანტინოპოლის პატრიარქ ბართლომეოს I-თან 2012 წლის 9 იანვარს შედგა. საქართველოს ეკლესიის შეკითხვის

პასუხად, კონსტანტინოპოლის საპატრიარქოს მდივანმა, არქიმანდრიტმა ბართლომეოსმა (სამარისი) განაცხადა, რომ აფხაზეთის წმინდა სამიტროპოლიტოს საბჭოს წევრების: დოროთე დბარის, ანდრია ამპარისა და დავით სარსანიას კონსტანტინოპოლის პატრიარქთან შეხვედრა არაოფიციალური ხასიათისა იყო და რომ, აუდიენცია შესდგა აფხაზეთის დელეგაციის არაერთგზის თხოვნის გათვალისწინებით. ამასთან, მან კიდევ ერთხელ დაადასტურა აფხაზეთის საქართველოს ეკლესიისადმი კუთვნილების საკითხი [6].

როგორც ცნობილია, დეკანოზი ბესარიონ აპლია, ბიჭვინთისა და სოხუმის ეპარქიის მმართველის მოვალეობის შემსრულებელი და სოხუმის ხარების სახელობის საკათედრო ტაძრის წინამძღვარი, აფხაზეთში რუსეთის ეკლესიის ინტერესების თავგამოდებული დამცველია. იგი ბრალს სდებს დოროთე დბარს და ანდრია ამპარს საეკლესიო კანონების უხეშ დარღვევასა და დაუმორჩილებლობაში და ხაზს უსვამს იმ გარემოებას, რომ განდგომილი ღვთისმსახურები მისი გვერდის ავლით მოქმედებენ: „...მათ არა მხოლოდ ჩემი გულისწყრომა და იმსახურეს, არამედ კონფლიქტში არიან მართლმადიდებელ ეკლესიასთან“ – აცხადებს თვითონ საქართველოს ეკლესიასთან კონფლიქტში მყოფი, საქართველოს ეკლესიის იერარქების მიერ ხელდასხმული მღვდელმსახური და რუსეთის ეკლესიასთან შეერთება-შერწყმის სურვილს დაუფარავად ამჟღავნებს: „...ჩვენ გვყავს ამჟამად ეპისკოპოსი – ის მოსკოვის პატრიარქი კირილია, განა ეს ცოტაა? მას გასაოცარი სიყვარული აქვს ჩვენი ხალხის მიმართ, თანაც იცის ჩვენი დამოკიდებულება საქართველოსთან, რომელთანაც არასოდეს დავაკავშირებთ ჩვენს მომავალს...“ [5].

რუსეთის ეკლესიის საგარეო კავშირურთიერთობების განყოფილების მდივანი, დეკანოზი იგორი (იაკიმჩუკი), რომელსაც ასევე მიაჩნია, რომ განხეთქილებაში მყოფი ღვთისმსახურების მიერ მსოფლიო პატრიარქისადმი მიმართვა მმართველი ეპისკოპოსის გარეშე, მისი გვერდის ავლით, არაკორექტულია, აცხადებს: „...რუსული ეკლესია მრავალი წელია ყველაფერს აკეთებს იმისათვის, რომ აფხაზეთის საეკლესიო საკითხი დაინტერესებულ მხარეთა დიალოგის რეჟიმში გადაწყდეს და მომავალშიც გააგრძელებს ამ ძალისხმევას“. ეს „ძალისხმევა“ რომ აფხაზეთში რუსეთის ეკლესიის ინტერესების და გავლენის ზრდის საქმეს ემსახურება, ნათლად იკვეთება მის შემდეგ კომენტარშიც: „ახალი ათონის მონასტერი, რომელიც მრავალი წლის განმავლობაში რუსეთის ფედერაციის

მიერ, ბიუჯეტიდან გამოყოფილი რამოდენიმე ათეული მილიონი რუბლით ფინანსდებოდა და რომელიც თავიდანვე რუსეთის აშენებულია, ანტირუსული მოღვაწეობის კერადაა ქცეული. განა ეს შესაძლებელია? – კითხულობს აღმწვითებით და პრობლემის აფხაზეთის საერო ხელისუფლებასთან გადამისამართებაზე მიუთითებს [5].

თვითგამოცხადებული მიტროპოლიის მდივანი, გერმანე მარშანი აღიარებს, რომ აფხაზეთის ტერიტორიაზე არსებული ეკლესია-მონასტრების რემონტისათვის განკუთვნილი თანხები, ჯერ კიდევ მოსკოვის ყოფილი მერის – იური ლუჟკოვის დროს გამოიყოფოდა დედაქალაქის ბიუჯეტიდან. თანხებს რესტავრაციისათვის გამოყოფდა როგორც რუსეთის ფედერაცია, ისე აფხაზეთის მთავრობა. აფხაზეთის სამღვდელთა არ უარყოფს, რომ ახალი ათონის მონასტერი ყველასათვის მიმზიდველია, განსაკუთრებით უცხო ქვეყნებისათვის, რის გამოც, მონასტერს ყოველწლიურად ორასზე მეტი ავტობუსი სტუმრობს [2]. გაიზარდა სასტუმროების რიცხვიც. მოსკოვის საპატრიარქოსა და ახლი ათონის მონასტერს შორის განხეთქილების გამო, 2012 წლიდან, რუსეთის მართლმადიდებელი ეკლესიის მრევლს ურჩევდნენ თავი შეეკავებინათ მონასტრის მოლოცვისაგან. რუსეთის ფედერაციის მედეა საშუალებების მიერ აქტიურად ვრცელდებოდა გარკვეული შეზღუდვები და აკრძალვები ახალი ათონის მონასტერთან მიმართებაში, სადაც ხაზგასმით იყო აღნიშნული რუსეთის ეკლესიიდან ახალი ათონის მონასტრის სკანდალური გასვლის შესახებ და მიუთითებდნენ, რომ ამ დაპირისპირებით სახეზე იყო საერთაშორისო მასშტაბის პოლიტიკური კონფლიქტი [9]. რუსული მხარის წარმომადგენლები აცხადებენ, რომ აფხაზებს უნდათ განაგრძონ ცხოვრება რუსეთის ფედერაციის ხარჯზე, მაგრამ არ დაუშვან კონტროლი აფხაზეთის რესპუბლიკაზე. ამისთვის, ადგილობრივი პოლიტიკოსების ნაწილი რუსეთ-თურქეთის წინააღმდეგობებით თამაშობს. რატომ სახელდობრ რუსეთ-თურქეთის? – იმიტომ, რომ თურქეთი არა მხოლოდ მსოფლიო პატრიარქის – ბართლომეოს I-ის რეზიდენციის ადგილსამყოფელია, რომელიც კონკურენციას უწევს რუსეთის ეკლესიის მეთაურს – კირილს, ყოფილი საბჭოთა კავშირის მართლმადიდებელ ეკლესიებზე გავლენის მოპოვებაში, არამედ, ეს არის ქვეყანა, რომელიც ცდილობს ოსმალეთის იმპერიის არეალის აღდგენა-გაფართოებას, მათ შორის კავკასიაშიც. კავკასიაში ამ მიზანს „მოჰაჯირების“ (ადილე-ჩერქეზი ემიგრანტების შთამომავლების დახმარებით მიაღწევს [5].

2013 წლის მაისში, საქართველოს საპატრიარქოს დელეგაცია, კათოლიკოს-პატრიარქ ილია II-ის ხელმძღვანელობით, მილანის ედიქტის 1700 წლისთავისადმი მიძღვნილ დღესასწაულში მონაწილეობის მისაღებად, სტამბულში გაემგზავრა. მსოფლიო პატრიარქთან შეხვედრისას საქართველოს საპატრიარქომ მკაფიო მოთხოვნა გააჟღერა კანონიკური საეკლესიო საზღვრების უცვლელიობასთან დაკავშირებით [7]. აღნიშნული შეხვედრის შემდეგ, 23 მაისს, კათოლიკოს-პატრიარქმა ილია II-მ საჯაროდ განაცხადა, რომ კონსტანტინიპოლის პატრიარქმა კვლავაც აღიარა საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის იურისდიქცია აფხაზეთში. უფრო მეტიც, ბართლომეოს I-მა მზადყოფნა გამოხატა მეგზურობა გაენია მისთვის აფხაზეთში. „...ჩვენ ყველა ღონეს ვიხმართ იმისათვის, რომ ქართველი ღვთისმსახურები ჩავიდნენ აფხაზეთში. მე ბიჭვინთისა და ცხუმ-აფხაზეთის მიტროპოლიტი ვარ და მეც უნდა ჩავიდე იქ სიტუაციის დასამშვიდებლად“ – აღნიშნა საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა და დასძინა, რომ ამ ვიზიტს ბართლომეოს I-თან ერთად შეასრულებდა. ანონსირებული ვიზიტის ფარგლებში საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა ქორეპიკოპოსის წარდგენის საკითხზეც იმსჯელა, რომელიც ადგილობრივი აფხაზი მღვდელმსახურებიდან აირჩეოდა. პროტოპრესვიტერმა გიორგი ზვიადაძემ ტელეარხ TV9-ს განუმარტა, რომ ქორეპიკოპოსის დანიშვნა საქართველოს ეკლესიას მეტ საშუალებას მისცემდა იმისათვის, რომ მთელი სისრულით განეხორციელებინა თავისი იურისდიქცია აფხაზეთის ეპარქიაში [7].

„ნეზავისიმაია გაზეტას“ კორესპონდენტი კრიტიკულად შენიშნავდა, რომ საქართველოში პოლიტიკური გუნდის წარმომადგენლები სასულიერო პირების განცხადებებს აქტიურად ადევნებენ თვალყურს, მაგრამ საჯაროდ დისტანცირებას ახდენენ ილია II-ის აფხაზეთში შესაძლო ვიზიტის მზადების საკითხთან დაკავშირებით. სამაგიეროდ, საქართველოს კათოლიკოს პატრიარქი არა ერთხელ გამოვიდა საჯაროდ სეპარატისტების წინააღმდეგ ღრმად პოლიტიკური განცხადებებით როგორც 90-იან წლებში, ისე ამჟამადაც. მან ღია წერილით მიმართა რუსეთის ფედერაციის პრეზიდენტს ვ. პუტინს, სადაც ის რუსი მესაზღვრეების მიერ სამხრეთ ოსეთის საზღვარზე მავთულხლართების აგებას აპროტესტებდა [7].

ქართული მხარის განცხადებას თბილისსა და კონსტანტინოპოლს შორის შესაძლო შეთანხმების შესახებ, მყისიერი რეაქცია მოყვა სოხუ-

მიდან. ბესარიონ აპლიამ იმავე 2013 წლის 24 მაისს განაცხადა, რომ ილია II-ის აფხაზეთში ვიზიტზე საუბარიც კი ზედმეტია: „...ისინი თავს უფლებას აძლევენ გააკეთონ პოლიტიკური ხასიათის განცხადებები და ამტკიცებენ, რომ აფხაზეთი საქართველოს განუყოფელი ნაწილია... რომელიმე პატრიარქის ვიზიტი აფხაზეთში, მონვევის გარეშე, იქნება ეს ილია II თუ ბართლომეოს I, კანონიკურად არაკორექტულია და მორიგ პროვოკაციას წარმოადგენს ამ იერარქების მხრიდან... მაღლობა ღმერთს, რომ არსებობს მოსკოვის პატრიარქი. როგორც განსვენებული, ისე მოქმედი – გვეხმარება უკანასკნელი ოცი წლის განმავლობაში და ჩვენ ყველა საკითხს მოსკოვის პატრიარქთან გადავწყვეტო“ – აღნიშნა მან „ნეზავისიმაია გაზეტასთან“ საუბარში. ვფიქრობთ, რომ აქ კომენტარის გაკეთებაც ზედმეტია, რადგან ბესარიონ აპლია აშკარად და ღიად საუბრობს ე. წ. აფხაზეთის ეკლესიის არა დამოუკიდებლობაზე, არამედ რუსეთის ეკლესიასთან შეერთებაზე [7].

თავის მხრივ, განხეთქილებაში მყოფმა ე. წ. აფხაზეთის „წმინდა სამიტროპოლიტოს“ ხელმძღვანელმა დოროთე დბარმა, კონსტანტინოპოლისა და საქართველოს პატრიარქების შეხვედრის შედეგების შესახებ საუბრისას განაცხადა, რომ ქართველი სასულიერო იერარქები სასურველს რეალურად წარმოაჩინენ. დავით სარსანიას, ასევე „წმინდა სამიტროპოლიტოს“ წარმომადგენელს, რომელიც ნომინალურად საქართველოს ეკლესიის წევრია, მიაჩნია, რომ უპირველესად აუცილებელია აფხაზეთის ეკლესიის სტატუსის განსაზღვრა და აღიარება იმისა, რომ აფხაზეთი არ არის საქართველოს ეკლესიის ნაწილი და შემდეგ ეპისკოპოსის ხელდასხმა [7]. „...მოსკოვის საპატრიარქო არასოდეს და არანაირ ვითარებაში არ გადაწყვეტს ეპისკოპოსის ხელდასხმას და აფხაზეთის ეკლესიის დამოუკიდებლობის საკითხს“ – განუმარტა „ნეზავისიმაია გაზეტას“ კორესპონდენტს არქიმანდრიტმა დოროთე დბარმა – „მოსკოვის საპატრიარქოს აქვს მხოლოდ ერთი ვარიანტი, რომელიც 2011 წლის ივნისში, პირველად გააჟღერა ჩვენთან შეხვედრის დროს მიტროპოლიტმა ილარიონმა. მაშინ, მე და ილუმენი ანდრია ამპარი მოსკოვის საპატრიარქოში გამოგვიძახეს ჩვენთვის ღვთისმსახურების აკრძალვასთან დაკავშირებით... საუბრისას წამოიჭრა აფხაზეთის ეკლესიის მომავალი სტატუსის განსაზღვრის საკითხი და მან ე. წ. ორმაგი იურისდიქციის შესახებ მიგვითითა: დე-იურე აფხაზეთი საქართველოს მართლმადიდებელ ეკლესიის შემადგენლობაში უნდა დარჩეს, დე-ფაქტო კი დროებით გადაეცეს რუსეთის მარ-

თლმადიდებელ ეკლესიას, ჩრდილოეთ საბერძნეთის მაგალითის მსგავსად, რომელიც კონსტანტინოპოლის საპატრიარქოს შემადგენლობაშია, მაგრამ, დროებით, მისი მმართველობა ელადის მართლმადიდებელ ეკლესიას აქვს გადაცემული. ნებისმიერი გადანყვეტილება საეკლესიო-ადმინისტრაციული მმართველობის საკითხში ამ ტერიტორიაზე, მათ შორის ეპისკოპოსის ხელდახმა, ორი ეკლესიის ურთიერთშეთანხმების საფუძველზე მიიღება. მაგრამ, აქ ორივე მხარეს ბერძნებია... ხოლო ჩვენ შემთხვევაში ყველა საკითხი რუსეთისა და საქართველოს ეკლესიებს შორის უნდა გადაწყდეს, აფხაზი ხალხის ნების გათვალისწინების გარეშე“ – აღნიშნა დოროთე დბარმა და დასძინა, რომ აფხაზეთი არასოდეს ნავიდოდა ასეთ შეთანხმებაზე [7].

2013 წლის 24 მაისს, სოხუმში გამართულ რუსეთ-აფხაზეთის მეორე ჰუმანიტარულ ფორუმზე, თვითგამოცხადებული აფხაზეთის რესპუბლიკის პრეზიდენტმა ალ. ანჟაბმა განცხადება გააკეთა იმის შესახებ, რომ აფხაზ საზოგადოებაში არ არსებობდა ალტერნატიული აზრი მართლმადიდებელი ეკლესიის მომავლის შესახებ – მას უნდა მოეპოვებინა ავტოკეფალია. მისი აღსრულება კი მოსკოვის საპატრიარქოს უნდა ეთავა. საკითხის განსაკუთრებული აუცილებლობიდან გამომდინარე, ასევე მომნიფებული იყო აზრი აფხაზი ეპისკოპოსის ხელდასხმისა და საეკლესიო კრიზისის გადალახვის შესახებ. ამასთან, კატეგორიულად უარყო შესაძლო კავშირის აღდგენა საქართველოსა და აფხაზეთს შორის შეთანხმებაზე [7].

აფხაზეთში შექმნილი ვითარება ხელს უწყობს საზოგადოების ორ ნაწილად გახლეჩას, რადგან ახალგაზრდა აფხაზი სასულიერო პირების ჯგუფი ირიბად უპირისპირდება რუსეთის მართლმადიდებელ ეკლესიის პოლიტიკას აფხაზეთში. 2013 წლის 16 აგვისტოს, „Вестник Кавказа“-ს კორესპონდენტთან საუბარში, ქართველმა ისტორიკოსმა გიორგი ანჩაბაძემ განაცხადა, რომ ე. წ. აფხაზეთის ეკლესიაში ახალგაზრდა ღვთისმსახურები, რომლებიც პრორუსული ორიენტაციის ბესარიონ აპლიას და მის თანამოაზრეებს დაუპირისპირდნენ, კარგად ხედავენ, რომ მოსკოვის საპატრიარქოსაგან არაფერი გამორჩებათ. ისინი ცდილობენ აფხაზეთის ეკლესიის კონსტანტინოპოლის ნიაღში დამკვიდრებას... დოროთე დბარი და მისი თანამოაზრეები ორიენტირებულნი არიან მსოფლიო პატრიარქზე, თავისი არსით კი ეს ნიშნავს რუსეთის მართლმადიდებელი ეკლესიისაგან გასვლას. მათთვის ყველაზე მთავარია აფხაზეთის ეკლესიის ავტოკეფალიის აღიარება. მაგრამ, კითხვაზე, თუ

რომელია ამ ორი პოზიციიდან საქართველოსათვის ხელსაყრელი, რა თქმა უნდა კონსტანტინოპოლზე ორიენტაცია [8].

პოლიტოლოგი გიორგი ნოდუას მოსაზრებით, საქართველო ბრძნულად მოიქცევა, თუ არ ჩაერევა კონფლიქტში და ღიად არ გამოამყლავნებს ამ საკითხში თავის პოზიციას. „თუ აფხაზები ნამდვილად არ ეთანხმებიან იმას, რომ იყვნენ მარიონეტები მოსკოვისათვის და უნდათ, გარკვეული დამოუკიდებელი როლი ითამაშონ, ეს საქართველოსთვის უმჯობესი იქნება“ – განაცხადა მან [8].

„Вестник Кавказа“-ის მთავარ რედაქტორს ალექსი ვლასოვს მიაჩნია, რომ კონსტანტინოპოლის მცდელობა აფხაზეთის ეკლესიის ავტოკეფალიის საკითხის მოსაგვარებლად არასულიერ მიზნებს ემსახურება. აფხაზეთში, სადაც ავტოკეფალიისათვის ბრძოლის ცენტრს ხელმძღვანელობს კონსტანტინოპოლთან დაკავშირებული სასულიერო პირები, სრულებით არ გამოხატავს აფხაზი ხალხის ნებას. აფხაზეთის „ევროპული ვექტორი“ პირდაპირ უკავშირდება კონსტანტინოპოლის საპატრიარქოს გავლენის სფეროს გაფართოვებას. „ამ პროცესის წყალობით, ბერძნული გავლენა დღეს საკმაოდ იგრძნობა ალბანეთის, კორეისა და ესტონეთის სასულიერო ეროვნულ ორგანიზაციებზე. ისე, რომ, ბუნებრივია, რასაც პერსპექტივაში აფხაზეთი მიიღებს კონსტანტინოპოლის პატრიარქისაგან – ესაა ბერძენი ეპისკოპოსის დაქვემდებარებაში ყოფნა“ – აღნიშნავს იგი [8]. „კონსტანტინოპოლის იდეის“ მონინააღმდეგენი მიუთითებენ კონსტანტინოპოლის საპატრიარქოს გაურკვეველ მდგომარეობას, რომელიც თითქოს აშშ-ს თანხებით არსებობს და რომ ამ თანხების წარმომავლობაც ბუნდოვანია. ზოგი მოსაზრებით, ეს თანხები აშშ-ს ბერძნული დიასპორიდან მომდინარეობს. სხვა წყაროებით კი, ბერძნულ დიასპორას აშშ-ში კონსტანტინოპოლის გარეშეც ბევრი პრობლემა აქვს.

თუ როგორი პოზიცია აქვს საკუთრივ საქართველოს ხელისუფლების ოპოზიციურ ფრთას, კერძოდ „ნაციონალური მოძრაობის“ წამყვან ფიგურებს აღნიშნულ საკითხზე, ნათლად იკვეთება „საქინფორმის“ 2015 წლის 22 აგვისტოს პუბლიკაციაში, სადაც აღნიშნულია, რომ 2013 წლის ივლისში, საქართველოს ექსპრეზიდენტმა მიხეილ სააკაშვილმა საიდუმლო თათბირი გამართა ნაცმოძრაობის წამყვან წევრებთან: პრეზიდენტის უშიშროების საბჭოს ყოფილ მდივანთან – გიგა ბოკერიასთან და საპარლამენტო უმცირესობის წევრთან, პრეზიდენტობის ყოფილ კანდიდატთან – დავით ბაქრაძესთან. განხილვის საგა-

ნი იყო ბოლო დროს აფხაზეთის ეკლესიაში განვითარებული პროცესები, კერძოდ, მ. დოროთეს (დბარი) და მ. დავითის (სარსანია) მოღვაწეობა საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის იურისდიქციიდან ოფიციალურად გასვლის თაობაზე, კონსტანტინოპოლის პატრიარქის უშუალო მხარდაჭერითა და „აფხაზეთის ავტოკეფალური ეკლესიის“ შექმნით. „საოდუმლო თათბირის“ მონწილეები იმ დასკვნამდე მივიდნენ, რომ აფხაზეთის ეკლესიაში არსებული სიტუაცია, რაც გულისხმობს კონსტანტინოპოლის პატრიარქის მიერ აფხაზეთის ეკლესიის ავტოკეფალიის გამოცხადებას, საბოლოო შედეგით შეესაბამება ქართული სახელმწიფოს ხელმძღვანელთა ინტერესებს ქვეყნის გაერთიანების თვალსაზრისით. ამასთან დაკავშირებით, დაისახა ღონისძიებები აღნიშნული პროცესის ფარული მხარდაჭერისათვის. შეხვედრაზე მიხეილ სააკაშვილმა გააჟღერა ვაშინგტონის საინფორმაციო წყაროს ცნობა იმის თაობაზე, რომ გავლენიანი ამერიკელი რესპუბლიკელი სენატორები დაინტერესებულნი იყვნენ აფხაზეთის ეკლესიის ავტოკეფალიის პროცესის ფორმირებით. ამ პროცესს, ნატოს სტრუქტურების მეშვეობით, ანკარის მხარდაჭერა ექნება. ეს უკანასკნელი კი ფარულად აკონტროლებს კონსტანტინოპოლის საპატრიარქოს [10]. „ავტოკეფალია მართლმადიდებელი აფხაზეთისათვის“ პროექტის რეალიზაცია სავსებით შეესაბამება აშშ და დასავლეთ ევროპის კონცეფციას, რომელიც მიმართულია რუსეთის გავლენის გავრცელების ბლოკირებისაკენ ევრაზიაში და ამ შემთხვევაში რუსეთის პოზიციების შესასუსტებლად აფხაზეთში. ამისთვის აშშ სახელმწიფო საქმეთა სამსახურებს დაევალებათ სისტემატიურად გააშუქონ საეკლესიო სიტუაცია აფხაზეთში აშშ-სათვის ხელსაყრელ კონტექსტში. კონსტანტინოპოლის პატრიარქი ტრადიციულად ითვლება მართლმადიდებელი სამყაროს ეკლესიების რიგში როგორც – „პირველი თანასწორთა შორის“ (საპატრიო პირველი). ამიტომ, კონსტანტინოპოლს აქვს ფორმალური უფლება იცნოს აფხაზეთის ეკლესიის „დამოუკიდებლობა“, საქართველოს, რუსეთის და სხვა მართლმადიდებელი ეკლესიების წინააღმდეგობის მიუხედავად. რაც შეეხება საქართველოს ინტერესებს, ამ მხრივ მას არაფერი ემუქრება – საეკლესიო დამოუკიდებლობას აფხაზეთი სინამდვილეში არ მიიღებენ, რადგან, კონსტანტინოპოლის საპატრიარქო სიმბოლური სტატუსის მქონე საეკლესიო ინსტიტუტს წარმოადგენს (პირველობის თვალსაზრისით). აქ მთავარია სხვა რამ – კონსტანტინოპოლის საპატრიარქო თურქეთის იურისდიქციაში იმყოფება, ე. ი. ნატოს გავლენის სფეროში, ყველა მისგან გამომდინარე პო-

ლიტიკური, ფინანსურ-ეკონომიკური უსაფრთხოების ნიუანსების გათვალისწინებით [10]. ამერიკელი სენატორები ჩრდილო ატლანტიკური ალიანსის ხელმძღვანელობასთან ერთად, თავისი წევრის – თურქეთის დახმარებით, გარდაუვალ ზემოქმედებას მოახდენდენ კონსტანტინოპოლის პატრიარქზე იმ მიმართულებით, რომ მან თავისი კონტროლის ქვეშ მყოფ ეპისკოპოსის და სხვა ღვთისმსახურების დახმარებით აფხაზეთის ეკლესია საქართველოს ეკლესიის წიაღში დააბრუნოს. ამასთანავე, არაა გამორიცხული აფხაზეთის ეკლესიის საქართველოს ეკლესიასთან შეერთება ფართო ავტონომიის სახით. ეს კი აფხაზეთისათვის „დამტკბარი აბები“ იქნება. ყოველივე ქართველი ხალხისათვის პირველი სარგებელი იქნება ნატოში შესვლის სანაცვლოდ, რასაც მალე ქვეყნის ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენა მოჰყვება. ამისთვის საჭიროა ყოველმხრივ წაახალისონ აფხაზი მღვდელმსახურების მისწრაფებები, რათა გამოვიდნენ მოსკოვის გავლენისაგან და მხარი დაუჭირონ აფხაზი ექსტრემისტების იმ დაჯგუფებას, რომლებიც ამ პროექტის პოლიტიკურ რეალიზაციას უზრუნველყოფს – ასეთია „საიდუმლო თათბირის“ მონაწილეთა ლოგიკა [10].

„საქინფორმის“ ანალიტიკოსები მიიჩნევენ, რომ სააკაშვილისა და მისი გუნდის მიზანი – მხარი დაუჭირონ აფხაზ სასულიერო პირთა მისწრაფებას, განპირობებულია არა საქართველოს ეკლესიის ერთიანობისა და საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენის სურვილით, არამედ ვაშინგტონის პირდაპირი მითითებით, რომლის სტრატეგიულ ამოცანას წარმოადგენს რუსეთის გავლენის შესუსტება პოსტსაბჭოთა სივრცეში და მართლმადიდებლობაში განხეთქილების შესატანად [10].

ოკუპირებულ აფხაზეთთან რუსეთის ფედერაციის მიერ 2014 წლის 24 ნოემბერს ე. წ. სამოკავშირეო ხელშეკრულების დადებას წინ უსწრებდა 2014 წლის 13 აგვისტოს აფხაზეთის დე-ფაქტო ხელისუფლებასა და რუსეთის მართლმადიდებელ ეკლესიას შორის დადებული შეთანხმება. „РИА Новости“-ის კორესპონდენტის ცნობით, მოსკოვისა და სრულიად რუსეთის პატრიარქ კირილსა და ახლად არჩეულ დე-ფაქტო პრეზიდენტს – რაულ ხარჯინბას შორის, აფხაზეთის რთული საეკლესიო საკითხების გადასაწყვეტად, შეთანხმება დაიდო. ამის შესახებ მოსკოვის საპატრიარქოს პრესსამსახურის უფროსმა, დიაკვანმა ალექსიმ (ვოლკოვი) განაცხადა: „რუსეთის ეკლესია აღიარებს აფხაზეთს საქართველოს ეკლესიის კანონიკურ ტერიტორიად, მაგრამ,

ამასთან ერთად, ყველაფერს აკეთებს აფხაზეთის საეკლესიო ცხოვრების ნორმალიზაციისა და მისი კანონიკური მოწყობისათვის“ [11].

საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა ილია II-მ რუსეთის ფედერაციასა და ოკუპირებულ აფხაზეთს შორის გაფორმებულ 2014 წლის 24 ნოემბრის ხელშეკრულების შესახებ განაცხადა, რომ ეს ხელშეკრულება საქართველო-რუსეთს შორის არსებულ ისედაც რთულ პოლიტიკურ სიტუაციას კიდევ უფრო გაამწვავებს [9].

„სტარტეგიული კვლევების კავკასიური ცენტრის“ ხელმძღვანელის, მამუკა არეშიძის თქმით, რუსეთის საპატრიარქო აფხაზეთის ეპარქიის დამოუკიდებლობას ვერ აღიარებს. ეს ძალიან რთულია, რადგან მსოფლიო საეკლესიო კანონი ისეთ ნორმას არ იცნობს, რომ მარტო ერთმა ეკლესიამ აღიაროს ავტოკეფალია. თუმცა, თუკი რუსეთის საპატრიარქო ამას მაინც გააკეთებს, საქართველოს საპატრიარქოს შეუძლია კონტროლისძიებაზე წავიდეს და უკრაინის ეკლესიის ავტოკეფალია აღიაროს, რაც ასევე უკანონო იქნება, მაგრამ იქნება პასუხი და ამდენად, მიაჩნია, რომ მოსკოვი ამ ნაბიჯზე არ წავა. მამუკა არეშიძე ასევე აღნიშნავს, რომ გამორიცხულია საქართველო რუსეთს დათანხმდეს ეპისკოპოსების თუნდაც დროებით კურთხევაზე [12].

„...რუსეთმა ჩვენ გარეშე, ცალმხრივად თუ დაიწყო ეპისკოპოსების ხელდასხმა აფხაზეთში, ეს ყველასთვის ცუდი იქნება“ – აცხადებს რელიგიის საკითხთა სააგენტოს მრჩეველი, თეოლოგი ლევან აბაშიძე – „ამ ეპისკოპოსებს არ ცნობს რუსეთის ეკლესიის გარდა არავინ და ეს მრავალ პრობლემას წარმოშობს მართლმადიდებელ ეკლესიებს შორის... თუ გვინდა, რომ აფხაზეთში პროცესები უკონტროლოდ არ წარიმართოს, ჩვენი მხრიდან გარკვეული კომპრომისებია საჭირო“ [12]. ლევან აბაშიძე კომპრომისად, პირველ რიგში, მოიაზრებს აფხაზეთში დროებით, მსოფლიო პატრიარქის მიერ ნაკურთხი ეპისკოპოსის შესვლას, იქამდე, სანამ საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობა არ აღდგება. ამ ნაბიჯით, ბერძნები დააბალანსებენ აფხაზეთში რუსულ გავლენას, აფხაზეთის ეკლესიის სტატუსზე კი ყოველგვარი საუბარი ზედმეტად მიაჩნია.

ზემოაღნიშნულ საკითხებზე საქართველოს საპატრიარქომ საგანგებო განცხადება გაავრცელა, სადაც ხაზგასმულია, რომ აფხაზეთის სასულიერო პირთა შორის არსებული ორივე დაპირისპირებული მხარის პოზიცია მიუღებელია და სრულიად ეწინააღმდეგება მსოფლიო ეკლესიების მიერ აღიარებულ კანონებს. მას ვერ დაარღვევს ვერც

კონსტანტინოპოლის, და ვერც რუსეთის საპატრიარქო. განცხადებაში ასევე აღნიშნულია, რომ საქართველოს ეკლესიამ არაერთხელ დააფიქსირა მზაობა, რომ მისი მოძღვრები ჩავიდნენ აფხაზეთში და აღავლინონ მსახურება. აფხაზეთში შესვლას ითხოვს საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქიც, თუმცა ადგილობრივი „ხელისუფლების“ წინააღმდეგობის გამო ჯერ-ჯერობით ეს ვერ ხორციელდება. რუსეთისა და მსოფლიო საპატრიარქოებს, პოლიტიკური წონის მიხედვით, შეეძლოთ გამოეჩინათ კეთილი ნება და აფხაზეთში ჩვენი პატრიარქის ჩასვლისათვის ხელი შეეწყოს, მაგრამ, არც ერთმა ეკლესიამ ეს კეთილი ნება არ გამოიჩინა [12]. თუმცა, ამის შესახებ, საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქს სიტყვიერი მხარდაჭერა გამოუცხადა როგორც კონსტანტინოპოლის, ისე რუსეთის პატრიარქმა.

რადიო „თავისუფლების“ 2015 წლის 21 აგვისტოს ცნობით, საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი ილია II ევროინტეგრაციის მხარდაჭერტ გამოვიდა და ოფიციალური არხების საშუალებით განაცხადა, რომ რუსეთისა და საქართველოს მართლმადიდებელ ეკლესიების შორის რთული პრობლემები არსებობს [13]. რადიო „თავისუფლებამ“ ხაზი გაუსვა იმ გარემოებას, რომ საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა პირველად აღიარა საჯაროდ რუსეთისა და საქართველოს ეკლესიებს შორის დაძაბულობა, რაც უმთავრესად აფხაზეთის საკითხთან მიმართებაში გამოიხატა. ეს განცხადება გააკეთა მან ავსტრიის პრეზიდენტ ჰაინც ფიშერთან შეხვედრისას. საქართველოს საპატრიარქოში აცხადებენ, რომ რუსეთის ეკლესია ფორმალურად აღიარებს აფხაზეთს საქართველოს ეკლესიის იურუსდიქციაში, მაგრამ ეს აღიარება სრულებით არ შეესაბამება რუსეთის ეკლესიის მირ გადადგმულ რეალურ ნაბიჯებს და პოზიციებს აფხაზეთის საეკლესიო საკითხებთან მიმართებაში [13].

მსოფლიო წინასაექლესიო კრებამ ვერ გადაწყვიტა ზოგადად ავტოკეფალიის მინიჭების წესი და ვერ დასახა თვითგამოცხადებული რესპუბლიკების ეკლესიათა პრობლემების გადაჭრის გზები. როგორც წესი, ასეთ პირობებში, გათვალისწინებული უნდა იქნას საყოველთაო საეკლესიო კანონმდებლობა, მაგრამ ფაქტია, რომ თვითგამოცხადებული რესპუბლიკების ეკლესიები არ ითვალისწინებენ კანონის მოთხოვნას და არ ემორჩილებიან დედა-ეკლესიებს, რადგან მათ ზურგს უმაგრებს გარე საეკლესიო ფაქტორი. პროფესორი ქეთევან პავლიაშვილი მიიჩნევს, რომ კონკრეტულ შემთხვევაში აზრთა სიჭრელემ შე-

საძლოა პროცესები უმართავი გახადოს და ეკლესიათა დაპირისპირება დიდ სქიზმამდე მიიყვანოს მით უფრო, რომ მსოფლიო საპატრიარქოს მცდელობები ბიზანტიური პენტარქიის – „ხუთი მთავარი“ ეკლესიის იდეის განხორციელებაზე მწვავე რეაქციას იწვევს რუსეთის სასულიერო იერარქიაში, ვინაიდან „მთავარ ეკლესიათა“ რიცხვში არ მოიაზრება რუსეთის მართლმადიდებელი ეკლესია [14].

როგორც ცნობილია, კუნძულ კრეტაზე გამართულ საერთო მართლმადიდებელ კრებას არ ესწრებოდა არც საქართველოს და არც რუსეთის მართლმადიდებელი ეკლესია. ბოლო პერიოდში კი მართლმადიდებელი ეკლესიის სამყაროში ყველაზე დიდი რეზონანსი უკრაინის ეკლესიის ავტოკეფალიასთან დაკავშირებულმა საკითხმა მოახდინა. უკრაინის პრეზიდენტმა პეტრო პოროშენკომ და უმაღლესმა რადამ კონსტანტინოპოლის პატრიარქს ბართლომეოს I-ს უკრაინის ერთიანი ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიის შექმნაში დახმარების და რუსეთის ეკლესიისაგან გამოყოფის მოთხოვნით მიმართა ა/ წ აპრილის თვეში. 24 საქტემბერს კი მსოფლიო პატრიარქმა განაცხადა, რომ უკრაინა ავტოკეფალიას მიიღებს, რადგან ეს მისი უფლებაა. გარდა ამისა, წმინდა სინოდმა გააუქმა 1686 წელს მიღებული დოკუმენტი, რომლის საფუძველზეც კიევის მიტროპოლია რუსეთის საპატრიარქოს დაექვემდებარა. აღსანიშნავია, რომ 998 წლიდან 1686 წლამდე უკრაინის ეკლესია კონსტანტინოპოლს ექვემდებარებოდა. მოსკოვის საპატრიარქომ ქ. მინსკში გამართულ 15 ოქტომბრის სხდომაზე მიიღო გადაწყვეტილება სრულიად შეწყვიტოს ევქარისტული კავშირი კონსტანტინოპოლის დედაეკლესიასთან. მიტროპოლიტმა ილარიონმა (ალფეევი) მსოფლიო საპატრიარქოსთან მიმართებაში იხმარა ტერმინი „ერესი“ [15]. ეს ფაქტი აშკარა საფრთხის მანიშნებელია მართლმადიდებლური სამყაროს ერთიანობის შენარჩუნების თვალსაზრისით.

ბესარიონ აპლია მსოფლიო პატრიარქის გადაწყვეტილებას უკრაინის ავტოკეფალიის მინიჭების შესახებ უგუნურ და ამერიკელებისა და ევროპელების მიერ ინსპირირებულს უწოდებს. „ჩვენ, აფხაზები, კირილზე ვსაუბრობთ როგორც დიდ ბატონზე, მამასა და ქართული აგრესიისაგან დამცველზე“ – აცხადებს ე. წ. აფხაზეთის ეკლესიის პრორუსული ორიენტაციის მეთაური [16]. თავის მხრივ, ე. წ. აფხაზეთის „წმინდა სამიტროპოლიტო“, რომელსაც ჰყავს მრავალრიცხოვანი მრევლი და აქვს საზოგადოებრივი მხარდაჭერა, კვლავ ემიჯნება ბე-

სარიონ აპლიას პოზიციას და იმედის თვალთ შეჰყურებს კონსტანტინოპოლის საპატრიარქოს შემდგომი ნაბიჯების მსვლელობას. აქ არ შეიძლება არ დავეთანხმოთ ტალემაოსის მთავარეპისკოპოსის იობის (გეჩა) მიერ 2018 წლის 9 ოქტომბრის წმინდა სინოდის სესიაზე გაკეთებულ მოხსენებას სათაურით – „ავტოკეფალიის გამოცხადების ან აღდგენის მიზეზები მე-20 და 21-ე საუკუნეებში“, სადაც ის ცალსახად განმარტავს წმინდა და დიდი კრების მოწვევის საჭიროებას არა მხოლოდ „ავტოკეფალიის მინიჭების გზის“ მისაღებად, არამედ ასევე იმ ცალკეულ მიზეზთა გადასაწყვეტად და განსასაზღვრად, რომელიც ავტოკეფალიის აღდგენას და მინიჭებას ეხება: „შუქღლებელი იქნება მისი მოსაგვარებელი გზის პოვნა მართლმადიდებელი ეკლესიის ორიათასწლოვანი ისტორიის, კანონიკური ტრადიციის მითითებათა, მათზე დაყრდნობისა და მსოფლიო საპატრიარქოსათვის დამახასიათებელი როლისა და კანონიკური პრეროგატივების გარეშე“ – ვკითხულობთ მის მოხსენებაში [16].

ამრიგად, აფხაზეთის საეკლესიო საკითხი თანამედროვე ეტაპზე, რომელიც ურთულესი პოლიტიკური რეაქციების ფონზე მიმდინარეობს, თავისი შინაარსით დიდი ხანია გასცდა წმინდა საეკლესიო პრობლემათა და საკითხთა ჩარჩოებს და მისი საბოლოო გადაწყვეტა მომავალში ორგანულად დაუკავშირდება პოლიტიკური პროცესების დინამიკას. კონკრეტულ შემთხვევაში უაღრესად მნიშვნელოვანია საკუთრივ მსოფლიო საპატრიარქოს განონასწორებელი და პრინციპული მიდგომა მართლმადიდებლურ საეკლესიო კანონიკასთან მიმართებაში. როგორც წესი, პოლიტიკური ინტერესები და ძალთა თანაფარდობა ქვეყნებს შორის მუდმივად ცვალებადი პროცესია, საეკლესიო კანონები და მისი განუხრელი დაცვის აუცილებლობა კი – უცვლელი.

საუკუნეების მანძილზე, საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესია საეკლესიო კანონების მიმართ განსაკუთრებული ერთგულებით გამოირჩეოდა და მისი ერთიანობა ყოველთვის სახელმწიფოებრივი სიმტკიცის წინაპირობა იყო. სწორედ ამ ისტორიული გამოცდილების გათვალისწინებით, საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესია კვლავ გახდება საქართველოს ეროვნული სხეულიდან დროებით ჩამოშორებული ძირძველი ტერიტორიების მიერთების საფუძველი.

დამონმებული წყაროები და ლიტერატურა:

1. Православная Церковь в Абхазии (или Пицунский Католикосат). წყარო: <https://ru.wikipedia.org>
2. Новый Афон откололся от РПЦ, фев. 2014 г. წყარო: <http://lazarev.ru/news/41-2013>.
3. მღვდელი ალექსი ქუტაშვილი – თეოლოგიის დოქტორი საეკლესიო სამართალში, აფხაზი სეპარატისტ-ავტოკეფალისტების მიერ გადადგმული ნაბიჯების კანონიკური შეფასება, 5 მარტი, 2013 წ. წყარო: <http://www.orthodox.ge>
4. Что случилось в Новом Афоне, 22.07.2013 წყარო: <https://lazarev.ru/news/41-2013-09-09-13-07-08/1431-2014-02-20-06-43-25.html>
5. Осада Константинополя – Как поссорились русская, грузинская и абхазская церкви, 20 сент. 2013г. წყარო: <http://lenta.ru/articles/2013/09/20/abhaz>
6. Константинопольский Патриархат: «Абхазская церковь входит в юрисдикцию Грузинской Православной Церкви», <https://rusk.ru/newsdata.php?idar=52609>
7. Афхазию делят три Церкви, Н.Г. Зависимая газета, 05.06.2013 წყარო: <http://www.ng.ru/ng-religii/2013.06.05/4-abhazia.html>
8. Georgian political elite afraid of escalation of Russian-Turkish conflict, წყარო: <http://www.vestikavkaza.ru>
9. საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი ილია მეორე რუსეთსა და ოკუპირებულ აფხაზეთს შორის გაფორმებულ ე. წ. ხელშეკრულებაზე განცხადებას ავრცელებს. 03.12.2014 წყარო: <http://saqinform.ge>
10. Президент Саакашвили и руководство „Нацдвижения“ тайно поддерживают создание „Абхазской автокефальной Церкви“ с подачи Патриарха Константинопольского! წყარო: saqinform.ge/22/08/2015
11. <http://ria.ru/religion/2014.08.29>.
12. <http://resonancedaily.com>
13. svoboda.org/content
14. ქეთევან პავლიაშვილი, ე. წ. აფხაზეთის ეკლესია – „ტროას ცხენი“ – საერთაშორისო საეკლესიო პოლოტიკაში, წყარო: <http://patriarchate.ge/geo/e-w-afxazetis-eklesia-troas>
15. <https://www.palamacentre.com/2018/05/05>
16. <https://reginfo.ge>

**Aphkhazian Ecclesiastic Issue in the World
Global Political Processes**

Summary

At the modern stage Aphkhazian ecclesiastical issue is ongoing on the background of the hardest political realities. In essence it has already gone beyond the scope of saint ecclesiastic problems and issues and in the future its final decision will be connected to the dynamics of political processes. In this concrete case, a balanced and principal approach of world patriarchate towards the orthodox ecclesiastic law is vital. As a rule, the political interests and the balance of power between the countries are constantly changing process, the ecclesiastical laws and the need to keep it inevitable is unchanged.

For centuries, the Georgian Orthodox Church was distinguished with special devotion to the ecclesiastical laws and its unity was always a precondition for state strength. Considering this historic experience, the Georgian Orthodox Church will again become the basis for joining temporarily separated territories from the national body of Georgia.